

εἰς ἐργασίαν, ἐπὶ ζῶντι Σῦρ. — Λεξ. Αἰν.: Ἀμάλαο πουλάρι Σῦρ. 8) Ἐκεῖνος τὸν ὅποιον δὲν δύναται νὰ ἐγγίσῃ τις, διότι ὀργίζεται ἐξ ἐλαχίστης ἀφορμῆς, εὐέξαπτος, εὐερέθιστος Στερελλ. (Αἰτωλ.): Μὴν τὸν πειράης, εἶναι ἀμάλαους. Συνών. ἄγγιαχος 4, ἄγγιχος 4. 9) Ὁ μὴ διαστραφείς ὑπὸ πονηρίας, εἰλικρινῆς Κρήτ. κ. ἄ.: Ἀμάλαγος ἄθροπος εἶναι ἀκόμη Κρήτ. 10) Τὸ θηλ. ἀμάλαχτη ὡς οὖς., εἶδος παιδιᾶς Εὐβ. (Λίμν.)

ἀμαλέζωτος ἐπίθ. Πόντ. (Τραπ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *μαλέζωτος <μαλέζωνω.

Ὁ μὴ φαγὼν μαλέζει, ἦτοι εὐτελὲς ἔδεσμα ὕδαρες τὴν σύστασιν ἐξ ὕδατος καὶ ἀλεύρου: Ἀμαλέζωτον ἔν' τὸ σκυλλίν.

ἀμάλλιαστος ἐπίθ. σύνηθ. ἀμάλλιαστους βόρ. ιδιώμ. ἀμάλλιαγος σύνηθ. ἀμάλλιαγους βόρ. ιδιώμ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. μαλλιαστός <μαλλιάζω.

A) Κυριολ. 1) Ὁ μὴ ἔχων τρίχας τῆς κεφαλῆς ἢ τοῦ σώματος, ἐπὶ ἀνθρώπων καὶ ζῶων κοιν.: Ἀμάλλιαγος εἶναι ἀκόμα (ἐπὶ νέου στερουμένου ἔτι τῆς ἐφηβικῆς τριχώσεως) Κορινθ. Ἐλάτε ὅλ-λοι, μαλλιαροὶ τοῖς ἀμάλλιαστοι! (σκωπτικῶς) Χίος (Καρδάμ.) || Γνωμ. Ὁ Θεὸς νὰ σὲ φυλάγῃ ἀπὸ μαλλιαρὴ γυναικα καὶ ἀπὸ ἀμάλλιαστου ἄδρα (οἱ τοιοῦτοι θεωροῦνται κακεντρεχεῖς καὶ ὀργίλοι) Σάμ. || Αἰνιγμ. Μὴ μὴτέρα μαλλιαρὴ γυνῆ πιδὶ ἀμάλλιαστου καὶ τ' ἀμάλλιαστου πιδὶ γυνῆς μὴτέρα μαλλιαρὴ (ὄρνις καὶ ψὸν) Θράκ. (Αἰν.) Ἀπιαστος, ἀμάλλιαστος καὶ ἀψαλιοκούρευτος (ὄφις. ἀψαλιοκούρευτος ἀντὶ ἀψαλιδοκούρευτος) Χίος.

β) Ὁ μὴ ἔχων ἀκόμη πτερά, ἄπτερος, ἐπὶ πτηνῶν κοιν.: Ἀμάλλιαγο πουλλὶ σύνηθ. || Αἰνιγμ.

Ἀσφαχτον καὶ ἀμάλλιαστου πουλλὶ μαγειριμένον

(τὸ ἐντὸς τοῦ κυάμου γεννώμενον ἔντομον) Λέσβ. 2) Ὁ μὴ ἔχων ἀκόμη χόρτον, ἐπὶ τόπου Πελοπν. (Κλουτσιονοχ.) Σύμ.: Ἡ γῆς εἶναι ὁδὴ ἀμάλλιαγῃ Κλουτσιονοχ.

B) Μεταφ. 1) Πτωχός, δυστυχὴς Πελοπν. (Λακων.): Αὐτὸς εἶναι ἀμάλλιαγος. 2) Ὁ μὴ γνωρίζων τι, ἄπειρος, ἀδαὴς Κεφαλλ.

Πβ. ἄμαλλος, ἀμάλλωτος, ἄτριχος.

ἀμαλλος ἐπίθ. Α.Ρουμेल. (Σωζόπ.) Λαρδαν. Ζάκ. Θράκ. (Γέν. Καλλιπ. Σαρεκκλ.) Μεγίστ. Προπ. (Κύζ.) — Λεξ. Λάουνδ. ἄμαλλους Θράκ. (Ἀδριανούπ. Αἰν.) Ἰμβρ. Λέσβ. Μακεδ. (Καταφύγ. Σαρμουσ. κ. ἄ.) ὁμαλλους Μακεδ.

Τὸ μεσν. ἐπίθ. ἄμαλλος.

1) Ὁ ἐστερημένος τριχῶν, ἄτριχος, φαλακρὸς ἐνθ' ἄν.: Παροιμ.

Ἡδραν ἔ ἄμαλλες μαλλὶὰ τὸ' ἔ ἄπλυτες σαπούνη, ἠδραν τὸ' ἔ ἀμανίκωτες μανίτσες τὸ' ἐφορέσαν

(ἐπὶ ἀνθρώπων ἀναξίων ἢ κατωτάτης κοινωνικῆς τάξεως ἀπροσοδοκῆτως πλουτησάντων ἐκ κληρονομίας ἢ ὀπωσδήποτε ἄλλως) Μεγίστ. || Αἰνιγμ. Ἀμαλλος μαλλὶ δὲν ἔχει, κόλο ἔχει, οὐρὰ δὲν ἔχει (βάτραχος καὶ ψόν. Τὸ αἰνιγμ. ἐν παραλλαγαῖς καὶ ἀλλαχοῦ) Λαρδαν. Ἀμαλλους μαλλὶ δὲν ἔχ' καὶ τρυπᾷ τ' γῆ καὶ βγαίν' (κοχλίας) Καταφύγ. 2) Μεταφ. πτωχὸς Μεγίστ.

Πβ. ἀμάλλιαστος, ἀμάλλωτος, ἄτριχος.

ἀμάλλωτος ἐπίθ. Μεγίστ. ἀμάλλουτους Μακεδ. (Καταφύγ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. μαλλωτός.

1) Ὁ μὴ ἔχων τρίχας, ἄτριχος. 2) Ὁ μὴ ἔχων πτερά, ἄπτερος.

Πβ. ἀμάλλιαστος, ἄμαλλος, ἄτριχος.

ἀμάλωτος ἐπίθ. Ἡπ. Κρήτ. Μακεδ. κ. ἄ. — Λεξ. Κομ. Γαζ. (λ. ἀψευγῆς) Λάουνδ. Περίδ. Ἡπίτ. Μ. Ἐγκυκλ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *μαλωτός <μαλώωνω. Ἡ λ. καὶ παρὰ Βλάχ.

1) Παθ. ὁ μὴ ἐπιπληχθεὶς Μακεδ. κ. ἄ. — Λεξ. Κομ. Γαζ. Περίδ. Ἡπίτ. Μ. Ἐγκυκλ.: Κάνενα δὲν ἀφίνει ἀμάλωτο Λεξ. Μ. Ἐγκυκλ. 2) Ἐνεργ. ὁ μὴ φιλονικήσας πρὸς τινα Ἡπ.: Εἴμαστε ἀμάλωτοι (δὲν ἐφιλονίκησαμεν, εἴμεθα φίλοι).

ἀμάν ἐπιφών. κοιν. καὶ Καππ. (Ἀξ. Τελμ. κ. ἄ.) Πόντ. (Κοτύωρ. Τραπ. κ. ἄ.) ἀμάνι Καππ. (Φάρας.) Κρήτ. Νίσυρ.

Τὸ Ἀραβοτουρκ. aman.

Ἐπιφώνημα ἐκφράζον 1) Λύπην καὶ δυσφορίαν καὶ λεγόμενον ἀντὶ τοῦ: ἔλεος! πρὸς Θεοῦ! κττ. κοιν. καὶ Καππ. (Ἀξ. Τελμ. κ. ἄ.) Πόντ. (Κοτύωρ. Τραπ. κ. ἄ.): Ἀμάν, ἀφέντη, σῶσε με! Ἀμάν, βρὲ παιδιὰ, δὲ βαστῶ πγά! Ἀμάν γιὰ τὸ Θεό! Ἀμάν, ἀφέντη μου, σ' ὅχώρα με, δὲν τὸ ξανακάνω! Κάνει ὁ κόσμος ἀμάν γιὰ λάδι - γιὰ ψωμί κττ. (λέγει ὁ κόσμος ἀμάν! πρὸς Θεοῦ! στερούμενος ἐλαίου, ἄρτου κττ.) κοιν. Οὐφ ἀμάν ἀμάν κ' ἐσύ! (ἐπὶ δυσφορίας) Πόντ. (Τραπ.) Ἀμάν, ἐσύ πα, τὴν ψῆ μ' ἐξέγκες! (πρὸς Θεοῦ καὶ σύ, ἔβγαλες τὴν ψυχὴν μου, ἦτοι μὲ ἐτυράννησες πολὺ!) Κοτύωρ. || Φρ. Πέφτω ἀμάν (ἰκετεύω θερμῶς) Ἡπ. || Ἀσμ.

Ἀμάνι, πῶς τὸ' ἀρέγομαι, μικρὴ μου, τὸ' ὁμορφίες σου, ὅδε προβαίονης ἔς τὴν αὐλὴ καὶ κρᾶζης τὸ' ὀρνιθές σου Κρήτ.

Ἀμάνι, ἀμάνι, δὲ μ' ἄφηκες δερμάνι! αὐτόθ. 2) Θαυμασμὸν καὶ ἐκπληξιν Θράκ. (Κομοτ.) Μακεδ. (Σέρρ.): Ἀμάν, μπρέ, τί' ν' αὐτό! Κομοτ.

ἀμανατάκι τό, Τῆν.

Ἐποκορ. τοῦ οὖς. ἀμανάτι.

Μικρὸν ἐνέχυρον, μικρὰ παρακαταθήκη.

ἀμανάτεμα τό, Λεξ. Κομ. ἀμανέτεμα ἄγν. τόπ.

Ἐκ τοῦ ρ. ἀμανατεύω. Ἡ λ. καὶ παρὰ Σομ.

Τὸ νὰ δώσῃ τις πρᾶγμα τι ὡς ἐνέχυρον. Συνών. ἀμάχεμα.

ἀμανατεύω Πελοπν. (Μάν.) ἀμανετεύω Λεξ. Κομ. Λάουνδ.

Ἐκ τοῦ οὖς. ἀμανάτι. Ἡ λ. καὶ παρὰ Σομ.

1) Δίδω τι ὡς ἐνέχυρον. Μετοχ. παθ. ἀμανατεμένος, ἐνεχυριασμένος Λεξ. Κομ. Συνών. ἀμαχεύω. 2) Μέσ. συνάπτω ἀρραβῶνα δι' ἀνταλλαγῆς ὀπλων Πελοπν. (Μάν.): Ἀμανατεντήκανε χιτὲ τὸ βράδυ.

Πβ. ἀμανατιάζω.

ἀμανάτι τό, ἀμανάτιν Κύπρ. Λυκ. (Λιβύσσ.) Μεγίστ. ἀμανάτι κοιν. καὶ Πόντ. ἀμανάτ' Θάσ. Πόντ. (Τραπ.

Χαλδ. κ. ἀ.) Σάμ. Χίος (Πυργ.) 'μανάτ' Στερελλ. (Αἰτωλ.) ἀμανέτιν Κύπρ. Πόντ. (Κερασ.) ἀμανέτι Ἡπ. Θήρ. Θράκ. (Σηλυβρ. κ. ἀ.) Καπ. (Ἀνακ.) Κρήτ. (Μονοπάτσ. κ. ἀ.) Μακεδ. (Καστορ. κ. ἀ.) — Λεξ. Κομ. Λάουνδ. Περίδ. Ἡπίτ. ἀμανέτι Θράκ. (Κομοτ. Μάδυν.) Ἰμβρ. Λέσβ. (Πάμφιλ.) ἐμανέτι Θράκ. (Ἀδριανούπ.) Κρήτ. — Λεξ. Περίδ. Βυζ. Ἡπίτ. ἐμανέτι Θράκ. (Ἀδριανούπ.)

Ἐκ τοῦ Ἀραβοτουρκ. *emanet*, παρ' ὃ καὶ *amanat*. Πβ. G Meyer ἐν Byzant. Zeitschr. 3 (1894) 155. Ἡ λ. καὶ παρὰ M Crusius Turcograec. 294.

Α) Κυριολ. **1)** Τὸ παρακατατεθειμένον πρὸς φύλαξιν πρᾶγμα, παρακαταθήκη κοιν. καὶ Καπ. (Ἀνακ.) Πόντ. (Κερασ. Τραπ. Χαλδ. κ. ἀ.): *Μὰς τὸ ἄφησε γιὰ ἀμανάτι κοιν. Ἀφίνω σε τὴν ὥρα μ' ἀμανάτ' Χαλδ. Θέ μου, πᾶρ' ἔ' ἀμανάτι σου!* (δηλ. τὴν ψυχὴν μου) Λάστ. || Ἄσμ.

Πᾶρε μου, Θέ μου, τὴ ζωὴ ποῦ μοῦ 'χεις ἀμανέτι καὶ δὲ δορῶ νὰ πέφτω δλεῶ τὸ ἀγάπης μου μεδέτι

Κρήτ. **β)** Συνεκδ. πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἐμπιστεύεται τις εἰς τὴν φροντίδα καὶ ἐπιμέλειαν ἄλλου πολλαχ. καὶ Πόντ. (Τραπ. Χαλδ. κ. ἀ.): *Ὁ δεῖνα ἦταν ἀμανέτι 'ς τῆς θεῖας τὰ χέρια Θράκ. Ἀρρωστον ἔ' εὐὸν ἀμανάτ' ἔν'!* (ὁ ἀσθενὴς εἶναι ἰδικόν σου ἀμανάτι. Οὕτω λέγεται ὑπὸ τοῦ ἐμπιστευομένου τὴν ἐπιμέλειαν ἀσθενοῦς εἰς τὴν φροντίδα ἄλλου ἢ τοῦ ἐπικαλουμένου ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν βοήθειαν ἀγίου) Τραπ. Χαλδ. Πβ. ἀρχ. παρακαταθήκη. **γ)** Μικρὸν συνήθως πολῦτιμον ἀντικείμενον ριπτόμενον κατὰ τὸν *κλήδονα* ἐντὸς τοῦ ὑδροφόρου δοχείου Θράκ. (Κομοτ.) **2)** Ἐνέχυρον, ὑποθήκη, συνήθως μετὰ τοῦ ρ. *βάζω κοιν.:* *Ἐβαλε τὰ σκουλαρίκια τῆς ἀμανάτι. Ἡρθε 'ς τὴν ἀνάγκη νὰ βάλλῃ τὸ ρολόγι τοῦ ἀμανάτι γιὰ νὰ πάρῃ λίγα χρήματα. Θέλει νὰ βάλλῃ τὸ σπῆτι τοῦ ἀμανάτι κοιν. Συνών. ἀμάχι.*

3) Ταχυδρομικὸν δέμα περιέχον διάφορα πράγματα, τὸ ὁποῖον παραδίδεται εἰς εἰδικὸν ταχυδρόμον λεγόμενον *ἀμανετζήν* πρὸς μεταφορὰν Ἀμοργ. Θράκ. (Κομοτ.) Ἰμβρ. Λέσβ. (Πάμφιλ. κ. ἀ.) Μεγίστ. Πόντ. (Χαλδ.) Τήν. Συνών. *ἀποδοσίδι.* **β)** Ἐντολή, παραγγελία Κρήτ. Μακεδ. Πόντ. (Κερασ.) || Ἄσμ.

Σ' ἀφίνω, κόρη μ', κ' ἔχε γειά, σ' ἀφίνω κι ἀμανέτι, τὰ μὴλ' ἀπὸ τὸν κόρφο σου ἄλλος νὰ μὴν τὰ πιάσῃ Μακεδ.

Τότε σ' ἀφίνω τὴν ὑγιάν, σ' ἀφίνω ἀμανέτιν

Κερασ. **4)** Τὸ ἐντὸς δέματος ἀποστελλόμενον εἰς τὴν μνηστὴν ὡς ἀρραβὼν πολῦτιμον δῶρον, οἷον χρυσοῦν κόσμημα, χρυσᾶ νομίσματα κττ. Κρήτ.: *Ἡ κοπελλιά εἶναι δική σας καὶ φέρετέ μας ἀμανέτι.*

Β) Μεταφ. **1)** Ἡ ψυχὴ (ἢ ὁποία εἶναι οἶονεὶ παρακαταθήκη τοῦ Θεοῦ δοθεῖσα πρὸς φύλαξιν εἰς τὸν ἄνθρωπον) Ἡπ.: Φρ. *Τοῦ παίρνω τ' ἀμανάτι* (τὸν φονεύω).

2) Ἄνθρωπος ἀργός, ράθυμος, ἄχρηστος (ἐκ τῆς ἐννοίας τῶν ἀχρησιμοποιοῦντων μενόντων ἐνεχύρων) Πελοπ. (Βούρβουρ. Μεγαλόπ. κ. ἀ.): *Ποιός; τὸ ἀμανάτι νὰ σοῦ κάνῃ δουλειά; Βούρβουρ. Συνών. ἀμάχι, ἀποδοσίδι, σημάδι.*

Ἡ λ. ὑπὸ τὸν τύπ. Ἀμανάτς (ἐκ τοῦ Ἀμανάτης) καὶ ὡς ἐπών. Πόντ. (Κοτύωρ. Χαλδ.)

ἀμανατιάζω Πελοπ. — Λεξ. Μ. Ἐγκυκλ. 'μανατιάζου Στερελλ. (Αἰτωλ. κ. ἀ.) — Δλουκόπ. Ποιμεν. Ρούμελ. 169 Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀμανάτι.

1) Δίδω πρᾶγμα τι ὡς ἐνέχυρον, ὡς παρακαταθήκην, *βάζω ἀμανάτι* ἔνθ' ἄν.: *Θὰ 'μανατιάσουμι τοῦ σπῆτ' μας*

νὰ πάρουμι λιφτά Αἰτωλ. 2) Ὀρίζω τινὰ εἰς τινὰ ὑπηρεσίαν Στερελλ. (Αἰτωλ. κ. ἀ.) — Δλουκόπ. ἔνθ' ἄν.: *Στ' ἄλλα βουνήσια χωριά... ὅσα σπῆτια θρέφουν γιδερά, ἕνα ἀπὸ τὰ μέλη τῆς οἰκογένειας τὸ 'μανατιάζουν μὲ τὰ μανάγια Δλουκόπ. ἔνθ' ἄν.*

Πβ. ἀμανατεύω.

ἀμανές ὁ, κοιν. 'μανές Θράκ. (Ἀδριανούπ. Κομοτ. Σαρεκκλ. Σηλυβρ.) Ἰμβρ. Ἰων. (Σμύρν.) Κωνπλ. Λυκ. (Λιβύσσ.) Σάμ.

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *emané*.

1) Ἄσμα, εἰς τὸ ὁποῖον παρεμβάλλεται πολλάκις ἡ λέξις *ἀμὰν* καὶ τὸ ὁποῖον ἄδεται κατὰ τὴν Τουρκικὴν μελωδίαν κοιν.: *Τραγουδεῖ ἀμανέ.* || Φρ. *Παίρνει ψηλὰ ἢ παίρνει πολὺ ψηλὰ τὸν ἀμανέ* (ὑπερηφανεύεται, μεγαλαυχεῖ. Συνών. φρ. *παίρνει ψηλὰ τὸ χειρουβικό*) κοιν. Ἡ λ. ὑπὸ τὸν τύπ. *Μανές* καὶ ἐπών. Θήρ. **2)** Τὸ κατὰ τὸν *κλήδονα* ἀπαγγελλόμενον δίστιχον, ἐξ οὗ μαντεύονται Θράκ. (Κομοτ.) **3)** Κατὰ πληθ. *μανέδης*, μικραὶ ταινίαι χρωματιστοῦ χάρτου, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶναι ἐπιγεγραμμένα δίστιχα. Αὗται περιέχονται εἰς εἰδὸς τι ζαχαροπότητων καὶ διανεμόμεναι κατὰ τοὺς ἀρραβῶνας καὶ τοὺς γάμους χρησιμεύουν πρὸς μαντείαν Θράκ. (Κομοτ.) **β)** Πληθ. ζαχαροπότητα περιέχοντα 'μανέδης (ἰδ. σημ. 3) Θράκ. (Κομοτ.) **4)** Λόγος ψευδῆς, ἀπατηλὸς Σάμ.: *Θὰ εἶναι 'μανές αὐτὸ π' μοῦ 'πι.*

ἀμανετζής ὁ, πολλαχ. *ἀμανιτζής* Λέσβ. (Πάμφιλ. κ. ἀ.) *ἀμανατζής* Πόντ. *ἀμανετσης* Θράκ. (Σηλυβρ.) Κωνπλ.

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *emanetsi*.

Ὁ μεταφέρων δέματα περιέχοντα χρήματα καὶ ἐπιστολὰς ἀπὸ τόπου τινὸς εἰς ἄλλον, ἰδιωτικὸς ταχυδρόμος.

ἀμανή ἡ, Χίος

Ἐκ τοῦ αὐτόθι τοπων. Ἀμανή, ὄροπεδίου χρησιμεύοντος ὡς κοινῆς νομῆς τῶν περιοικούντων, ὃ ἐκ τοῦ ἀρχ. ἐπιθ. *μανός*. Ἰδ. Κ' Ἀμαντ. ἐν Ἀθηνᾶ 22 (1910) 195 καὶ ἐν Χιακ. Χρον. 2 (1914) 100 καὶ Λεξ. Ἐλευθερουδ. (λ. *Μάνη*). Πβ. καὶ *Μάνη* ὄρος Μεσσηνίας, *Μάνη* χώρα Λακωνίας Πελοποννήσου.

1) Μέρος ἀδέσποτον: Φρ. *Ἐδῶ δὲν εἶναι ἀμανή!* **2)** Καιρὸς κατάλληλος, καλὴ εὐκαιρία πρὸς ἐκμετάλλευσιν: *Ἡρὲν ἀμανή κ' ἤκαμεν τὴ δουλειά του καθὼς ἤελε.*

ἀμάνικος ἐπίθ. Πόντ. (Κερασ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ οὐσ. *μανίκι*.

Ὁ μὴ ἔχων μανίκια, ἥτοι χειρῖδας, ἀχειριδῶτος, ἐπὶ ἐνδύματος. Συνών. *ἀμανίκωτος* (I) 1.

ἀμανίκωτος ἐπίθ. (I) Ἄνδρ. Θράκ. (Σαρεκκλ.) κ. ἀ. Πόντ. (Κερασ.) — Λεξ. Λάουνδ. *ἀμανίκουτους* Μακεδ

Τὸ μεσν. ἐπίθ. *ἀμανίκωτος*.

1) Ἀμάνικος, ὃ ἰδ., Θράκ. (Σαρεκκλ.) Μακεδ. Πόντ. (Κερασ.) — Λεξ. Λάουνδ. **2)** Ὁ μὴ ἔχων μανίκι, ἥτοι λαβὴν, ἐπὶ μαχαίριου Ἄνδρ. Θράκ. (Σαρεκκλ.) κ. ἀ.: *Τὸ μαχαίρι ἔμεινε ἀμανίκωτο Σαρεκκλ.*

ἀμανίκωτος ἐπίθ. (II) Μεγίστ. Πόντ. (Οἶν.) — Λεξ. Ἡπίτ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *μανικωτός* < *μανικώνω* (II).

